

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

MTK Häme pitää myönteisenä, että valtioneuvosto on laatinut kokonaisvaltaisen maaseutupoliittisen selonteon, joka tunnistaa maaseudun merkityksen koko Suomen elinvoiman, huoltovarmuuden ja kestävä kehityksen kannalta. Ajantasaista tilannekuvaa maaseudun tilanteesta tarvitaan yhä enemmän päätöksenteon tueksi. On tärkeää huolehtia siitä, että selonteon linjaukset johtavat käytännön toimiin ja riittävästi resursoituihin ohjelmiin ja toisaalta ulottuvat myös riittävän pitkälle nykyisen eduskuntakauden yli tulevan hallituksen hallitusohjelmaan.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Selonteko kuva pääosin hyvin ja kattavasti nykyistä suunnittelujärjestelmää.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Suomi on EU:n maaseutumaisin valtio. Suomen omassa maaseutualueiden määrittelyssä kaupunkialueiksi nimetään alueita, jotka kansainvälisessä luokittelussa olisivat puhtaasti maaseutua. Tällä on merkitystä etenkin eteläiseen Suomeen, koska täällä on paljon kaupunkien läheistä maaseutua ja kaupunkien kehysalueita.

Etelä-Suomen kaupunkien läheiset maaseutualueet toimivat sekä elinvoimaisina asuinalueina että yritystoiminnan sijoittumispaikkoina, ja niillä on keskeinen merkitys myös elintarviketuotannossa sekä virkistys- ja matkailupalveluissa. Kehittämistoimien tulee tunnistaa näiden alueiden erityispiirteet ja varmistaa tasapainoinen kehittäminen suhteessa sekä kaupunkeihin että harvaan asuttuun maaseutuun.

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Maaseudun asukkaiden ja toimijoiden on voitava kokea, että heidän tarpeensa ja näkökulmansa huomioidaan tasapuolisesti päätöksenteossa. Tämä luo luottamusta, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja edistää osallisuutta. Maaseudun näkökulmien huomioiminen on myös osa alueellisen yhdenvertaisuuden toteutumista.

Selonteossa tulisi entistä vahvemmin painottaa maaseudun yrittäjyyden monimuotoisuutta ja sen tukemista. Tämä tarkoittaa mm.:

- Toimivaa infrastruktuuria (liikenneyhteydet, tietoliikenneyhteydet, energiahuolto)
- Hallinnollisten esteiden vähentämistä ja lupaprosessien sujuvoittamista
- TKI-toimien parempaa kohdentumista maaseudun yrityksiin
- Rahoitusinstrumenttien ja neuvontapalveluiden saavutettavuutta erityisesti pienyrityksille ja aloittaville yrittäjille

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Maaseutuvisiosta puuttuu vielä sanallinen iskeyys ja innostavuus. Maaseudun elinvoima on yhteinen asiamme.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuosituks (Anna vastaukset monivalintakysymykseen kohdassa seitsemän Muut täydennystarpeet)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuosituks (24 kpl) olennaiset?

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Tärkeimmät tavoitteet:

- vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita
- voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuudenuskoa
- lisätään ja kootaan yhteiskunnallista maaseututietoa

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuosituksen numerot 1-24)

Kehittämissuositus 6: Maaseutuvaikutusten arvioinnin systemaattinen käyttö eri hallinnonalojen päätöksenteossa on välttämätöntä. Sen avulla voidaan ennakoida päätösten vaikutuksia maaseudun elinvoimaan ja ehkäistä kielteisiä seurauksia. Arviointi tulisi sisällyttää kaikkiin merkittäviin lainsäädäntö- ja ohjelmatyöprosesseihin.

Kehittämissuositukset 7-8: Maaseudun kehittämiseen varatun rahoituksen riittävyys on kriittinen tekijä tavoitteiden saavuttamiseksi. Nykyiset resurssit ovat monin paikoin riittämättömiä, erityisesti kun otetaan huomioon maaseudun moninaiset tarpeet ja kehittämismahdollisuudet. Rahoituksen tulisi olla pitkäjänteistä, ennustettavaa ja kohdennettua alueiden omista lähtökohdista.

Pidämme tärkeänä, että Suomi pitää kiinni tulevissa EU-rahoitusneuvotteluissa rahoituksen riittävyydestä ja huolehtii siitä, että mahdolliset ohjelmamuutokset huomioivat riittävästi maaseudun, maatalouden ja ruokajärjestelmän kehittämisen. Leader-toiminta on kansainvälisesti tunnustettu paikallisen kehittämisen malli, joka kattaa koko Suomen ja tulisi olla sitä myös tulevaisuudessa.

Kehittämissuositus 11: Maaseudun kehittämisessä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalla on tärkeä rooli. TKI-rahoitusta tulisi suunnata nykyistä enemmän myös maaseudun erityistarpeisiin ja paikallisiin innovaatioihin, jotka voivat koskea esimerkiksi ruokajärjestelmiä, energiaa, digitalisaatiota ja palvelumalleja. Paikallisten toimijoiden ja tutkimuslaitosten yhteistyötä tulisi lisätä. Lisäksi on tärkeää, että eri ministeriöt ja hallinnonalat tekevät tiivistä yhteistyötä, jotta maaseudun kehittämiseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Tämä ehkäisee päällekkäisyyksiä, tehostaa resurssien käyttöä ja lisää vaikuttavuutta.

Kehittämissuositus 18: Maaseudun asukkaiden ja toimijoiden on voitava kokea, että heidän tarpeensa ja näkökulmansa huomioidaan tasapuolisesti päätöksenteossa. Tämä luo luottamusta, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja edistää osallisuutta. Maaseudun näkökulmien huomioiminen on myös osa alueellisen yhdenvertaisuuden toteutumista.

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohdaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

-

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

7. Muut täydennystarpeet (anna tässä kohdassa vastaukset kohdan viisi monivalintakysymyksiin)

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Maaseutu on Suomen huoltovarmuuden perusta. Kriisinkestävyyden vahvistaminen edellyttää mm. kotimaisen ruoantuotannon turvaamista, energiaomavaraisuuden kehittämistä ja paikallisten toimitusketjujen toimivuutta. Selonteossa tulisi entistä selkeämmin osoittaa, miten maaseutupolitiikalla varmistetaan kriittisten toimintojen jatkuvuus poikkeustilanteissa.

MTK Häme kannattaa selonteon tavoitteita, mutta samalla painottaa, että niiden toteutuminen edellyttää:

- Riittäviä ja pitkäjänteisiä resursseja
- Maaseutuvaikutusten arvioinnin systemaattista käyttöä
- Huoltovarmuuden ja kriisinkestävyyden vahvistamista
- Tasapainoista kehittämistä eri maaseututyypeille, myös kaupunkien läheisille alueille
- Poikkihallinnollista yhteistyötä ja paikallislähtöisiä ratkaisuja

Rönni Päivi
MTK Häme ry